

забезпечення безперервного стажу роботи, відповідних соціальних гарантій працівників;
 продумана схема документообігу;
 можливість оформлення в штат посередника співробітників на час випробувального терміну, не беручи на себе додаткових зобов'язань;
 набір потрібного персоналу в короткий термін в будь-якому обсязі.
 відсутність витрат на компенсаційні пакети.
 можливість міняти співробітника необмежену кількість разів.
 можливість найняти сподобався співробітника в постійний штат.
 відсутність втрат та простоїв у разі хвороби основного працівника.

Таким чином оренда персоналу дозволяє зменшувати адміністративні і тимчасові витрати з ведення кадрового діловодства, бухгалтерського обліку, складання звітності.

Перспективи впровадження даної новації у процес управління трудовими ресурсами досить широкі. Практика крупних та середніх компаній підтверджує такий прогноз.

Список літератури

1. Аникин Б.А., Рудая И.Л. Аутсорсинг и аутстафтинг: высокие технологии менеджмента. – Учебное пособие, ИНФРА-М, 2009. – 457 с.
2. Календжян С.О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний. – «Дело», М., 2003. – 321 с.

Рукопись поступила в редакцию 29.03.12

УДК 658.14:330.452

С.М. КОРОЛЕНКО, канд. екон. наук, доц., Д.Л. РУСОВ, магістрант
 ДВНЗ «Криворізький національний університет»

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено факторний аналіз впливу основних складових на величину операційного прибутку підприємства з метою виявлення джерел можливого збільшення результативного показника та підвищення його якості на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. У ринкових умовах, коли в Україні відбуваються структурні зміни в економіці, особлива увага приділяється оцінці фінансових результатів. В останній час значення прибутку і процесу управління ним значно зросло, так як швидкоплинні процеси в економіці вимагають від підприємств розширеного відтворення, оновлення процесу виробництва, прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Операційний прибуток відображає багатопланову систему економічних зв'язків на сучасному етапі розвитку суспільства, що впливає на конкурентоздатність продукції і підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема формування операційного прибутку завжди знаходилася у центрі уваги українських та зарубіжних учених–економістів. Варто відзначити, що питання формування операційного прибутку знайшли своє відображення у працях закордонних учених А.А. Аткинсона, М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, Р.Д. Банкера, С.Б. Барнгольца, В.Я. Горфинкеля, А.В.Калини, В.В. Ковальова, Р.С. Каплана, О.О.Орлова, Т. Скоуна, Г.М. Тація, Е. Хельферта, Р. Шмалензі, В.О. Швандара, А.Д. Шеремета, С. Фішера, та інших. Цим питанням присвячені роботи вітчизняних учених І.О. Бланка, М.А. Болух, Р.Ф. Бутинця, О.Д. Василика, М.І. Горбатов, В.М. Івахненка, В.І. Іващенко, К.В. Ізмайлової, М.Я. Коробова, Д.Ф. Крисанова, С.Ф. Покропивного, В.О. Мец, Є.В. Мниха, О.О. Орлова, В.В. Прядко, Г.М.Тарасюк, М.Г. Чумаченько, А.М.Турило та інших. У роботах цих авторів висвітлюються питання організації та управління фінансовими результатами, актуальні проблеми організації та управління операційним прибутком підприємств в ринкових умовах господарювання.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є виявлення впливу кожної складової формування операційного прибутку підприємства на фінансові результати від операційної діяльності. В зв'язку з цим, основні завдання, які необхідно вирішити наступні: визначено, які саме складові формують операційний прибуток ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»; проаналізо-

вано існуючі методики проведення факторного аналізу операційного прибутку; внесено необхідні корективи в обрані методики, які б дозволили врахувати умови функціонування металургійного підприємства; розроблено рекомендації щодо покращення фінансових результатів від операційної діяльності та визначено напрями подальших досліджень.

Викладення матеріалу та результати. В загальному вигляді, фінансовий результат – це приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства, який виник в процесі його господарської діяльності за звітний період. Якщо ж це фінансовий результат від операційної діяльності, то це виражений у грошовій формі підсумок господарської діяльності (прибуток або збиток) від здійснення основної (операційної) діяльності підприємства.

До складових, які формують операційний прибуток підприємства відносять: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); податок на додану вартість; акцизний податок; інші вирахування з доходу; собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати.

Для аналізу впливу кожної складової на величину операційного прибутку підприємства, необхідно провести факторний аналіз.

Факторний аналіз операційного прибутку - це методика комплексного системного вивчення та виміру впливу факторів на величину результативного показника, а саме операційного прибутку підприємства.

Фактори, які впливають на величину прибутку від реалізації продукції або надання послуг, є такими:

зміна обсягу реалізації - збільшення обсягів продажу рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної - навпаки, до її зменшення;

зміна асортименту продукції - якщо збільшується частка рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації, то і прибуток, відповідно, зростає;

зміна собівартості продукції - її зростання є причиною зменшення прибутку, а зменшення собівартості - навпаки, збільшує прибуток;

зміна ціни реалізації - при збільшенні цін сума прибутку зростає, якщо ціна зменшується, то зменшується і прибуток.

чисельність та склад персоналу - кількість працівників, достатня для повноцінного обслуговування технологічного процесу, забезпечує зростання прибутку, також велике значення має і кваліфікація працівників.

економічне стимулювання працівників - вплив цього фактору можна оцінити через показники оплати праці та її продуктивність. Чим ефективнішим є стимулювання персоналу, то кращою буде їх праця, і як наслідок - більшими випуск продукції та прибуток.

продуктивність праці - її зростання, за інших однакових умов, спричиняє збільшення величини прибутку.

стан матеріально-технічної бази підприємства - сучасні засоби праці підвищують її продуктивність, а отже, і прибуток.

фондовіддача - збільшення фондівіддачі збільшує випуск продукції на 1 грн вкладених грошей, це також веде до росту прибутку [3, с. 36-37].

Проаналізуємо вплив факторів на операційний прибуток ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у 2009-2010 рр., використовуючи вихідні дані Форми фінансової звітності №2 «Звіт про фінансові результати» (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз операційного прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», 2009-2010 рр.

Фактор, тис. грн	Рік		Відхилення	
	2009	2010	абсолютне	відносне, %
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ВР)	14980295,00	24280132,00	9299837,00	62,08
Податок на додану вартість (ПДВ)	582104,00	799946,00	217842,00	37,42
Інші вирахування з доходу (ІВ)	5,00	6,00	1,00	20,00
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	14398186,00	23480180,00	9081994,00	63,08
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (С)	12550179,00	19043088,00	6492909,00	51,74
Валовий прибуток (ВП)	1848007,00	4437092,00	2589085,00	140,10

Продовження табл. 1

Інші операційні доходи (ІОД)	9960727,00	14894610,00	4933883,00	49,53
Адміністративні витрати (АВ)	563709,00	566892,00	3183,00	0,56
Витрати на збут (ВЗ)	858975,00	1267199,00	408224,00	47,52
Інші операційні витрати (ІОВ)	10346691,00	15256863,00	4910172,00	47,46
Фінансові результати від операційної діяльності (ОП)	39359,00	2240748,00	2201389,00	5593,10

За допомогою даних Звіту про фінансові результати, виявити вплив всіх перелічених факторів на фінансовий результат підприємства від операційної діяльності неможливо, тому що нам невідомі такі показники, як питома вага реалізованої та виробленої продукції, обсяг випуску та реалізації, а також ціна та собівартість одиниці продукції.

У той же час, знаючи середній індекс цін, можна визначити вплив змін цін, обсягу реалізованої та випущеної продукції на розмір операційного прибутку.

За даними Держкомстату України у 2010 р. проти 2009 р. (грудень до грудня) індекс цін становив 109,1 % [4].

Знаючи індекс цін, маємо можливість визначити вплив факторів на зміну доходу від реалізації. За розрахунковими даними (див. табл.1) у 2010 р. порівняно з 2009 р. дохід від реалізації був на 9299837 тис. грн або на 62,08 % більшим, собівартість реалізованої продукції на 6492909 тис. грн або 51,74 % більша. Це збільшення є наслідком впливу двох факторів: ціни та обсягу реалізованої продукції. Розрахувати величину впливу кожного з них можна у такий спосіб:

$$\Delta BP_{\text{Ц}} = BP_{2010} - BP_{2010} / 1,091 = 24280132 - 24280132 / 1,091 = 2025198,91 \text{ тис. грн};$$

$$\Delta BP_{\text{O}} = BP_{2010} / 1,091 - BP_{2009} = 24280132 / 1,091 - 14980295 = 7274638,09 \text{ тис. грн};$$

$$\Delta C_{\text{Ц}} = C_{2010} - C_{2010} / 1,091 = 19043088 - 19043088 / 1,091 = 1588378,56 \text{ тис. грн};$$

$$\Delta C_{\text{O}} = C_{2010} / 1,091 - C_{2009} = 19043088 / 1,091 - 12550179 = 4904530,44 \text{ тис. грн},$$

де $\Delta BP_{\text{Ц}}$, $\Delta C_{\text{Ц}}$ – зміна, відповідно, виручки від реалізації і собівартості реалізованої продукції за рахунок ціни; ΔBP_{O} , ΔC_{O} – зміна, відповідно, виручки від реалізації і собівартості за рахунок обсягу.

Отже, зростання цін сприяло збільшенню виручки від реалізації на 2025198,91 тис. грн, собівартості - на 1588378,56 тис. грн, а збільшення обсягу випуску сприяло збільшенню виручки від реалізації на 7274638,09 тис. грн, собівартості - на 4904530,44 тис. грн.

Як показують розрахунки, ціна реалізації впливає на величину операційного прибутку у складі двох факторів: собівартості та доходу (виручки) від реалізації. При цьому вплив у складі собівартості зменшує прибуток, а у складі доходу від реалізації - збільшує. З огляду на це загальний вплив ціни реалізації на операційний прибуток можна розрахувати у такий спосіб

$$\Delta OP_{\text{Ц}} = \Delta BP_{\text{Ц}} - \Delta C_{\text{Ц}} = 2025198,91 - 1588378,56 = 436820,35 \text{ тис. грн},$$

де $\Delta OP_{\text{Ц}}$ – зміна операційного прибутку за рахунок зміни цін.

За рахунок збільшення ціни операційний прибуток підприємства виріс на 436820,35 тис. грн.

Визначаючи вплив на фінансові результати від операційної діяльності витрат на управління (адміністративні витрати), витрат на збут та інших операційних витрат, треба пам'ятати, що це фактори зворотного впливу, тобто формула буде мати знак мінус

$$\Delta OP_{\text{В}} = -[(AB_{2010} + BZ_{2010} + IOB_{2010}) - (AB_{2009} + BZ_{2009} + IOB_{2009})] =$$

$$= -(566892 + 1267199 + 15256863) - (563709 + 858975 + 10346691) = -5321579 \text{ тис. грн},$$

де $\Delta OP_{\text{В}}$ – зміна операційного прибутку за рахунок зміни витрат.

Отже, збільшення цих витрат у 2010 р., порівняно з 2009 р., призвело до зменшення прибутку на суму 5321579 тис. грн.

Визначити вплив величини інших операційних доходів на зміну операційного прибутку можна за такою формулою

$$\Delta OP_{\text{I}} = IO_{2010} - IO_{2009} = 14894610 - 9960727 = 4933883 \text{ тис. грн},$$

де ΔOP_{I} – зміна операційного прибутку за рахунок інших операційних доходів.

Як бачимо, за рахунок збільшення суми інших операційних доходів операційний прибуток збільшився на 4933883 тис. грн.

Вплив податку на додану вартість розраховуємо за формулою

$$\Delta OP_{\text{ПДВ}} = -(ПДВ_{2010} - ПДВ_{2009}) = -(799946 - 582104) = -217842 \text{ тис. грн},$$

де $\Delta OP_{\text{ПДВ}}$ – зміна операційного прибутку за рахунок сплати ПДВ.

Це означає, що збільшення величини податку на прибуток сприяло зменшенню прибутку на суму 217842 тис. грн. Отримані дані узагальнено в табл. 2

Узагальнена таблиця впливу факторів на величину операційного прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», 2010 р.

Фактор впливу	Сума, тис. грн
Зміна ціни	436820,35
Податок на додану вартість	-217842,00
Інші вирахування з доходу	-1,00
Зміна обсягу реалізації	7274638,09
Зміна обсягу виробництва	-4904530,44
Інші операційні доходи	4933883,00
Адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати	-5321579,00
Абсолютне відхилення фінансових результатів від операційної діяльності	2201389,00

Ефективність факторного аналізу підтверджує збільшення операційного прибутку на суму 2201389 тис. грн (див. табл.1,2) за рахунок підвищення ціни, збільшення обсягу реалізації, інших операційних доходів.

Такі складові, як: адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, у разі їх зменшення можна вважати суттєвим джерелом збільшення операційного прибутку підприємства, тому робота щодо оптимізації витрат підприємства саме в цьому напрямі є досить важливою та необхідною.

Висновки та напрямок подальших досліджень. За результатами факторного аналізу можна оцінити якість прибутку та можливі джерела його збільшення.

Якість прибутку від основної діяльності вважається високою, якщо її збільшення зумовлене зростанням обсягу продажів, зниженням собівартості продукції. Низька якість прибутку характеризується зростанням обсягів реалізації за рахунок росту цін на продукцію без збільшення фізичного обсягу продажів і зниження витрат на гривню продукції. На прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на основі отриманих даних у результаті проведеного факторного аналізу, можна стверджувати про високу якість прибутку від операційної діяльності цього підприємства.

Збільшення прибутку можливе за рахунок: нарощення обсягів виробництва і реалізації товарів; здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників; зменшення витрат на виробництво продукції; кваліфікованого здійснення цінової політики; грамотної побудови ділових відносин з постачальниками, посередниками, покупцями; покращення системи маркетингу на підприємстві; удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, а низькорентабельну зняти з виробництва; постійного проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Подальші дослідження будуть стосуватися ґрунтовного розгляду кожної складової окремо (щодо питання більш ефективного управління формуванням тих чи інших доходів та витрат) з метою виявлення джерел можливого збільшення операційного прибутку підприємства та підвищення його якості.

Список літератури

1. Ганжа Ю. В. Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства / Ю. В. Ганжа // Економіка і держава. – 2007. – №4. – С. 35-36.
2. Рязанцева В. В. Аналіз формування та використання прибутку підприємства / В. В. Рязанцева // Статистика України. – 2007. – №1. – С. 40-43.
3. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку / В. Тютюнник // Справочник економіста. – 2010. – № 10. – С. 35- 42.
4. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Рукопись постувила в редакцию 15.03.12

УДК 658.5:622.271

І.В. ОБОЛОНСЬКА, здобувач, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ВСТАНОВЛЕННЯ ВПЛИВУ ПОТУЖНІСНИХ РЕСУРСІВ ГІРНИЧОВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЙОГО ВИРОБНИЧУ ПОТУЖНІСТЬ

У статті проаналізовано фактори, які визначають величину виробничої потужності підприємства. Встановлено взаємозв'язки цих факторів з потужнісними ресурсами гірничо-видобувних підприємств та окреслено основні напрямки їх ефективного використання. Розроблено організаційно-технологічний критерій забезпечення виробничої потужності.